בהר

א. ביי „קנינים"[1] איז אַ כלל — „אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם"[2]. וואָס דערפאַר איז דער דין[3] אַז „המוכר פירות דקל לחבירו (איידער די פירות האָבן אַנגעהויבן וואַקסן) יכול לחזור בו אף לאחר שבאו הפירות לעולם"; דוקא וועו מ'איז „מקנה . . הגוף לפירותיו"[4] („כגון . . אילן לפירותיו"[5]) איז דער דין[4], אַז „אין זה מקנה דבר שלא בא לעולם, שהרי הגוף מצוי ומקנה (דעם גוף) לפירות".

זאָגט דער רמב"ם[6], אַז דער „דין ההקדש ודין העניים ודין הנדרים אינו כדין ההדיוט בקנייתו, שאילו אמר אדם כל מה שתלד בהמתי יהי' הקדש . . אתננו לצדקה אע"פ שאינו מתקדש לפי שאינו בעולם הרי זה חייב לקיים דברו שנאמר[7] ככל היוצא מפיו יעשה". ד. ה. אע"פ אַז אויף דעם חפץ „שאינו בעולם" קען דער הקדש ניט חל זיין, פונדעסטוועגן איז חל אַ חיוב אויפן גברא „לקיים דברו" — מדין נדר[8].

[און דער רמב"ם איז דערנאָך ממשיך[9]: „והואיל והדבר כן אם צוה אדם כשהוא שכיב מרע ואמר כל מה שיוציא אילן זה לעניים . . זכו בהן העניים. יש גאונים שחולקין על דבר זה ואומרים שאין העניים זוכין אלא בדברים שההדיוט קונה בהם ולפיכך לא יזכה בדבר שלא בא לעולם. ואין דעתי נוטה לדברים אלו, שאין אדם מצווה להקנות והוא מצווה לקיים דבריו בצדקה או בהקדש כמו שהוא מצווה לקיים נדרו"].

שוין געדענען כמה פעמים, אַז יעדע הלכה פון תורה, אין צוגאָב צו איר תוכן כפשוטו, האָט זי אויך אַ תורה, אַ הוראה אין עבודה רוחנית, ובלשון הרמב"ם[10] אַן „עצה" אין אַן ענין פון „תיקון הדיעות": רוב דיני התורה אינן אלא עצות . . לתקן הדעות וליישר כל המעשים.

ועד"ז בעניננו: די פרטי דינים הנ"ל בקניינים

— (א) דער חילוק צווישן „המוכר פירות דקל", אַדער „אילן לפירותיו", (ב) דער חילוק פון רמב"ם צווישן „דין ההדיוט בקנייתו" („שאין אדם מצווה להקנות") און „דין ההקדש ודין העניים" (ביי וועלכע דער אדם איז „מצווה לקיים דבריו" און דערפאַר איז ער מחוייב לקיים דברו אויך בשייכות צו אַ דבר שלא בא לעולם) —

זיינען פאַראַן בעבודה רוחנית של האדם לקונו.

---

1) „שצונו בדין מקח וממכר . . וכי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד גו'" (פרשתנו כה, יד) — סהמ"צ להרמב"ם (מ"ע רמה). ולהעיר מהפטורת פרשתנו — „קנה לך גו'" (ירמי' לב, ז ואילך). ע"ש באורך. — וראה סהמ"צ להצ"צ מצות לדון במו"מ.

2) רמב"ם הל' מכירה רפכ"ב (וש"נ בנ"כ).

3) שם ה"ב.

4) שם רפכ"ג (וראה שם פכ"ב הי"ד).

5) שם פכ"ג ה"ב (וכן בפכ"ב שם).

6) שם פכ"ב הט"ו. — וראה גם רמב"ם הל' ערכין וחרמין פ"ו הל"א-לג. וכבר שקו"ט בנ"כ הרמב"ם ע"ד השינויים בין שני המקומות. ואכ"מ.

7) מטות ל, ג.

8) ראה רמב"ם כאן סוף הי"ז. הל' ערכין וחרמין שם.

9) כאן הט"ז-יז. — וראה לקמן הערה 54.

10) סוף הל' תמורה.

ב. דער תוכן הכללי פון עבודת השם איז — מאַכן אַ „קנין"[11], דער איד איז מקנה זיך וכל אשר לו צום אויבערשטן[12], אַז (עס זאָל זיין ניכר אַז) ער און אַלץ וואָס ער פאַרמאָגט זיינען ברשותו ובבעלותו של הקב"ה, דורכ־דעם וואָס זיין הנהגה (במעשה דיבור ומחשבה[13]) איז אַלעמאָל כפי רצונו של הקב"ה.

[וי"ל שזהו דיוק לשון חז"ל[14] „אני נבראתי לשמש את קוני" — ולא את בוראי — ווייל דורך דעם „שימוש" פירט זיך אויס און ווערט נתגלה דער ענין אַז דער אויבערשטער איז „קונו":

און דאָס אַז דער איד איז „קנינו" של הקב"ה ווערט קומען לידי גילוי בשלימות לעתיד לבוא, כאמור ביי די יעודי הגאולה[15] — „ביום ההוא יוסיף אד' גו' לקנות את שאר עמו גו'". ועד"ז בימי צאתך מארמ"צ — „עם זו קנית"[16].

און אין דעם „קנין" — וואָס אַ איד איז זיך מקנה צום אויבערשטן — זיינען פאַראַן צוויי אופנים (דרגות): קנין הגוף וקנין פירות.

דער חילוק צווישן „גוף" און „פירות" באדם איז: „גוף" — איז דער נפש וגוף שלו והכוחות שלהם (כולל — דער שכל שבמוח ומדות שבלב[17] וכל הכוחות — כולל כח המחשבה, הדבור והמעשה); און „פירות" זיינען די פעולות דורך די איברים און „לבושי הנפש" — די מחשבות דיבורים ומעשים[18] של האדם (וכמחז"ל[19] „פירותיו של צדיק מצות ומעשים טובים"), וועלכע „וואָקסן" אַרויס פון דעם שכל ומדות וכוחות של האדם.

און דאָס איז דער חילוק צווישן „קנין פירות" און „קנין הגוף" אין עבודת האדם לקונו:

קנין פירות מיינט, אַז אַ איד איז „מקנה" צום אויבערשטן אַלע זיינע מחשבות דיבורים און מעשים, וואָס זיי זיינען די „פירות" פון הנפש וכוחותי' ולבושי'; ער איז פולשטענדיק אָפגעהיט אין דעם אַלעם, אַז זיין מחשבה דיבור ומעשה זאָלן אַלעמאָל זיין בהתאם צום רצון ה', ובלשון התניא[20] — בנוגע דער דרגא פון אַ „בינוני" „לא עבר עבירה מימיו ולא יעבור לעולם ולא נקרא עליו שם רשע אפילו שעה אחת ורגע אחד כל ימיו":

אַבער דער „גוף" — זיין עצם השכל, המדות והכוחות — איז ניט „נקנה" גע־ווארן צום אויבערשטן: זיין מוח און האַרץ זיינען ניט באַפרייט פון דער אפשריות פון מחשבות ומדות רעות און תאוות[21] (וואָס דערוועקן זיך אין האַרץ און קומען אויף[22] אין מוח כו'), נאָר ער

---

11) ראה סהמ"צ להצ"צ שם.

12) ראה אבות (פ"ו, י) „ישראל קנין אחד". וכן — ידוע הפי' במרז"ל (ריש קידושין) „האשה — כנס"י — נקנית בג' דרכים כו'" (לקו"ת בתחלתו (א, ג). סה"מ תרל"ו ח"ב ע' רעו ואילך, תקכו ואילך). ועוד.

13) כיון שגם הוא צריך להכיר.

14) משנה ובריית' סוף קידושין.

15) ישעי' יא, יא.

16) בשלח טו, טז (וראה לקמן הערה 55). וראה אבות כו' לעיל הערה 12.

17) תניא רפ"ב (וראה לקו"ת ויקרא ביאור לד"ה ולא תשבית פ"א. ועוד). וראה לקמן הערה 40.

18) תניא רפ"ד. רפ"ב. ועוד.

19) ב"ר פ"ל, ו. וראה סוטה מו, סע"א. תו"א נג, ג ואילך.

20) רפ"ב. ועד"ז שם בסוף הפרק (יז, ב).

21) ראה בארוכה שמונה פרקים להרמב"ם פ"ו — שני אופני עבודה, „החסיד המעולה" ו„הכובש את יצרו". וראה סהמ"צ להצ"צ מצות זכירת מעשה עמלק (צו, א־ב).

22) ראה תניא פ"כ בפרטיות ושם רפ"ט.

האָט אַ שליטה אויפן יצר הרע און דער־לאָזט ניט אַז די מדות רעות און תאוות זאָלן קומען בפועל, צום אויסדרוק אין מחשבה דיבור ומעשה[23].

און קנין הגוף איז, די עבודה פון אַ צדיק, וואָס איז „מקנה" צום אויבערשטן (אויך) דעם עצם פון שכל ומדות, דורכ־דעם וואָס ער איז מבטל דעם עצם פון זיין יצר הרע און פון דעם עצם שכל ומדות רעות שבלב ודכל הכחות, ביז אַז אים גלוסט זיך נאָר זאָכן פון טוב וקדושה[21]. און וויבאַלד ער איז „מקנה" דעם „גוף" (של שכלו ומדות שבלב וכו') צום אויבערשטן, זיינען די „פירות" שלו (מחשבה דיבור ומעשה) בדרך ממילא קנוי צום אויבערשטן, ער דאַרף ניט לוחם זיין אויף ניט צו טאָן אַ פעולה (במעשה דיבור או מחשבה) נגד רצון ה', ווייל ביי אים איז מלכתחילה ניטאָ קיין רצון ותאווה אויף דעם אין האָרצן.

דאָס איז אויך אייניר פון די ביאורים פאַרוואָס אַ צדיק ווערט אַנגערופן „עבד ה'"[24] — ווייל עבדות איז אַן ענין פון „קנין הגוף", גופו של העבד איז קנוי לרבו, ובדרך ממילא — „(כל) מה שקנה עבד קנה רבו"[25]. בדוגמא לזה איז די עבודה פון אַ צדיק וועלכער האָט מקנה געווען זיין עצמות ומהות („גופו") צום אויבערשטן.

ג. עפ"ז וועט מען פאַרשטיין דעם תוכן הענין פון „אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם" (ווי „פירות דקל") — אין עבודת האדם:

אייניר וואָס האָלט ניט ביי דער דרגא פון „קנין הגוף", נאָר בלויז ביי „קנין פירות", ער קען נאָר „מקנה" זיין די מחשבות דיבורים ומעשים שלו להקב"ה (אָבער ניט זיין „גוף", דעם שכל ומדות שבלב וכו') — דאַרף וויסן[26], אַז ער איז בכוח צו שולט זיין (דורך מלחמה) בלויז אויף די מעשים דיבורים כו' מיט וועלכע ער פאַרנעמט זיך איצט בפועל: ער איז אָבער ניט קיין בעה"ב צו קענען איצט „מקנה" זיין אַ „דבר שלא בא לעולם":

בשעת ער מאַכט איצט אַ החלטה אַז בעתיד וועט ער טאָן אַ מעשה טוב כו' — האָט זיך דערמיט אַ „קנין" ניט אויפגעטאָן, ווייל ס'איז ניטאָ די זיכערקייט[27] אַז די מעשה בעתיד וועט געטאָן ווערן בהתאם לרצון העליון (ס'איז אַ מצב וואָס „יכול לחזור בו").

וואָרום וויבאַלד אַז זיין „גוף" איז ניט קנוי להשם און „מהותו ועצמותו של הרע הוא בתקפו . . ולא חלף והלך ממנו מאומה"[28], דאַרף ער יעדער מאָל פונ־דאָסניי מלחמה האָלטן מיט דעם יצר שבלבו ומוחו ניט צו דערלאָזן אַז די תאווה ורצון דהיצר זאָל אַראָפקומען במחשבה דיבור ומעשה. קען במילא זיין, אַז בשעת עס וועט קומען לידי פועל, וועט זיך דער יצר מתגבר זיין ר"ל און ניט לאָזן אַז די החלטה טובה זאָל אויסגעפירט ווערן בפועל.

---

23) ראה בארוכה תניא פי"ב־יג.

24) תניא רפט"ז [אף שעל כאו"א מישראל נאמר (פרשתנו כה, מב. נה) „עבדי הם", וה"ז הלכה — רמב"ם הל' שכירות פ"ט ה"ד (שו"ע חו"מ סשל"ג ס"ג (וראה ש"ך שם סקי"ז). שו"ע אדה"ז חו"מ הל' שאלה ושכירות כו' סכ"א); וכהמשך הכתוב (שם, מב) „לא ימכרו ממכרת עבד" (רמב"ם הל' עבדים פ"א ה"ה. ועוד)].

25) פסחים פח, ב. קידושין כג, ב.

26) ובמילא להכין עצמו מתאים לזה — התבוננות בענינים המתאימים לזה.

27) ראה הטעמים דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם — באנציקלופדי' תלמודית ערך דבר שלא בא לעולם (כרך ז ע' לא).

28) ל' התניא פי"ג (יח, ריש ע"ב — וממשיך שם: ואדרבה נתחזק יותר בהמשך הזמן כו'). וראה שם לפנ"ז (יח, א). פי"ב (יז, סע"א).

ד. אבער אעפ"כ, איז אויך דער וואס האט נאך ניט דעם כח צו אויפטאן דעם ענין פון „קנין הגוף" (צו איבערמאכן אינגאנצן די מדות שבלב ורצון שבמוח אז זיי זאלן זיין קנוי להשם) — האט ער אן עצה ווי צו „מקנה" זיין „פירותיו" שלא באו לעולם, דורך דעם וואס ער איז „מקנה גוף לפירותיו . . כגון . . אילן לפירותיו" (ד. ה. אז כאטש דעם גוף עצמו קען ער ניט מקנה זיין להקב"ה, קען ער אבער מקנה זיין דעם „גוף (בלויז בשייכות) לפירותיו").

די הסברה אין דעם:

די עבודה פון א בינוני איז ניט באגרענעצט בלויז[29] צו זיינע „לבושי הנפש" — אז יעדער מאל ווען בלבו וכו' ווערט נתעורר א תאווה ורצון איז ער בלויז לוחם צו פארמיידן די „התפשטות" התאווה והרצון אין מחשבה דיבור ומעשה[30] — נאר די עבודה איז אויך[29] פועל אויף די מדות ושכל עצמן, אז ער איז כופה (ועד שעושה רושם (עכ"פ) גם בנוגע לעתיד) — דעם רע שבלבו[31] ומוחו.

ווי דער אלטער רבי[32] איז מבאר, אז בשעת התפלה איז א בינוני מעורר ביי זיך אהבת ה' בהתגלות לבו[33] וואס דאס פועל'ט אז דער רע שבלבו זאל דעמאלט זיין „כאדם שישן"[34] (און אט די אהבה לה' בשעת התפלה לאזט איבער א רושם אויפן אדם וואס גיט אים א כח ותוקף „להתגבר ולשלוט על הרע הזה המתאוה תאווה"[35]).

און בפרט — וויבאלד אז די מדת האהבה פון א בינוני בשעת התפלה איז ביי אים מיט אן אמת[36], וואס „(שפת אמת) תכון לעד"[37] — ער האט בכח צו מעורר זיין אט די אהבה לה' (און דורכדעם „איינשלעפערן" דעם רע שבלבו) „בשעת התפלה מדי יום ביום"[36] — קומט אויס, אז א בינוני האט א (געוויסע) שליטה אויך אויף דעם „מהות ועצמות" (די מדות וכו') פון דעם יצר הרע[38].

און דאס גיט א תוספת ביאור אין דעם וואס דער אלטער רבי זאגט[20] וועגן א „בינוני", אז „לא עבר עבירה מימיו ולא יעבור לעולם". ד. ה. מצד מצבו בהוה[39] איז ער בטוח אז „לא יעבור לעולם", אז אויך בעתיד וועט ער זיכער קענען שולט זיין אויפן יצר הרע און ניט טאן קיין עבירה —

---

29) ראה אוה"ת משפטים (ע' א'קלא ואילך) שתי הדרגות בבינוני: עבד כנעני — שמצד „בחי' נצח והסכם הוא מקבל עליו עומ"ש כל היום כולו ומושל ברוחו כו'; ועבד עברי — כנגד יצירה (בחי' מדות) — שיש לו תשוקה כו' במדות שבלב (ע"ש באורך. וקאי בבינוני — ראה שם ע' א'קלא, א'קמ-מא. וראה בארוכה דרך חיים ד"ה להבין סדר התפלה פס"ח-סט).

30) ראה תניא רפי"ד: גם בשעה שהלב חומד כו'. שם רפט"ו.

31) וזוהי עיקר מלחמת הבינוני, לשלוט על הרע שבלב ע"י שמעורר אהבת ה' בלבו (ראה תניא פי"ג (יח, ב). פט"ו-טז. ועוד) — והרי עיקר דרגת הבינוני הוא בחי' עבד עברי (מדות) — ראה אוה"ת וד"ח שם.

32) שם פי"ב-יג.

33) או עכ"פ האהבה שבתעלומות מוחו ולבו (תניא פט"ז. ע"ש), שהיא „האהבה המביאה לידי עשיית המצות בלבד" (שם פי"ז — כב, סע"ב).

34) שם פי"ג (יח, סע"ב ואילך). ובפי"ב (טז, ב) „ואז הרע שבחלל השמאלי כפוף ובטל לטובי". ועוד. — וראה שם פל"ה (מה, א) דגם בעת עשיית מצוה „הן בבחי' גלות ושינה".

35) שם ספי"ב (יז, ב).

36) שם פי"ג (יט, א). ע"ש בארוכה. לקו"ת ריש פרשתנו (מ, א).

37) משלי יב, יט.

38) עיין אוה"ת שם (ע' א'קלד. א'קמא). המשך תער"ב ח"א פקמ"ג. ס"פ רכ.

39) ראה ליקוט פירושים כו' לתניא פי"ב (ע' רכט. רלה).

ווייל אַ בינוני האָט אַ שליטה אויך אויף די מדות[40] וכו' פון דעם יצר הרע, נאָר ניט אויף די עצם המדות כשׁלעצמן, נאָר בלויז ביחס צו זייער התפשטות („פירות")[41] אין מחשבה דיבור ומעשה.

און דאָס איז דער ענין פון „מקנה גוף לפירותיו" אין עבודת האדם:

אפילו אויב מ'האָלט ניט ביי דער דרגא צו קענען איבערמאַכן דעם עצם פון די מדות וכו' שבלבו (אַז מ'זאָל בכלל ניט האָבן קיין תאוות וכו') — איז עס אַבער בכחו צו פועל זיין (אַ כפי' כו') אויף זייַנע מדות וכו' עכ"פ בשייכות צו זייער „התפשטות" („גוף לפירותיו"); און דעמאָלט זיינען אויך „פירותיו" (מחשבות דיבורים ומעשים) שלא באו לעולם קנויים להשם — ער איז אין אַ מצב פון „לא יעבור לעולם".

ה. אין אַנדערע ווערטער מיינט עס:

אע"פ אַז ניט יעדערער קען צוקומען צו דער דרגא פון „עבד ה'", וואָס „גופו קנוי" להשם — איז אַבער יעדער איד אַ שליח פון אויבערשטן וואָס האָט די כוחות דורכצופירן כוונת הבריאה לעשות לו ית' דירה בתחתונים, ווייל „שלוחו של אדם — העליון[42] — כמותו", און „כמותו דהמשלח ממש"[43].

און ווי גערעדט כמה פעמים, אַז דער העכסטער אופן אין שליחות איז[44], אַז ניט נאָר מעשה השליח, אַדער אַפילו דער כח העשי' שלו, איז זיך מתייחס צום משלח, נאָר כללות מציאותו של השליח איז „כמותו דהמשלח ממש" (ובדרך ממילא ווערט דער מעשה השליח פאַרריכטנט ווי מעשה המשלח).

[נאָר אעפ"כ איז דאָס ניט בדומה צו אַן עבד[45] וואָס איז ניט קיין מציאות בפני עצמו כלל — כל גופו איז קנוי לרבו; משא"כ ביי אַ שליח — אפילו אין דעם העכסטן אופן פון שליחות, וואָס דער שליח עצמו (ניט נאָר זיין מעשה אַדער כח העשי') איז „כמותו דהמשלח ממש" — איז עס נאָר בשייכות צו דעם ענין השליחות (ע"ד ווי „גוף לפירותיו"), אַבער ניט בנוגע לשאר ענינים].

קומט אויס, אַז יעדער איד האָט דעם כח צו איבערגעבן כללות מציאותו צום אויבערשטן, אויף זיין אַ שליח ה' דורכצופירן כוונת הבריאה, וואָס דורך דער „הקנאה" כללית (עכ"פ באופן פון „גוף לפירותיו"), ווערן בדרך ממילא אַלע זייַנע פרטי עשיותיו (ודיבוריו ומחשבותיו) „קנויים" לה', מתאים לרצון המשלח.

ו. אין דעם איז דער רמב"ם מחדש נאָכמער, אַז „דין ההקדש . . אינו כדין ההדיוט בקנייתו, שאילו אמר אדם כל מה שתלד בהמתי יהי' הקדש . . חייב

---

40) ולכאורה גם הבינוני שמצד עומ"ש (ראה לעיל הערה 29) נאמר עליו „ולא יעבור לעולם" (אע"פ שהרע הוא בתקפו ומושל עליו רק מצד העול). וראה ד"ה ואלה המשפטים תשל"ח פ"ה (סה"מ — מלוקט ח"א ע' שט).

ואולי יש לומר, דמכיון שיש לו שליטה על לבושי הנפש (היינו כח המחדו"מ שלו) ה"ז כמו מקנה „גוף לפירותיו" (ראה לעיל סעיף ב).

אבל עיקר הענין ד„גוף לפירותיו" הוא בזה שיש לו שליטה על (התפשטות) המדות דנפה"ב — כי הנפש עצמה היא „עשר בחינותי", השכל ומדות (תניא רפי"ב. וראה לקו"ת ויקרא ביאור לד"ה ולא תשבית פ"א. ועוד) ולא לבושי הנפש, ושמם „לבושי" מוכיח.

41) ראה המשך תער"ב שם.

42) ראה לקו"ת ויקרא (א, ג).

43) ל' הלקו"ת שם.

44) ראה בארוכה לקח טוב להר"י ענגל בתחילתו.

45) ראה גם לקו"ש ח"כ ע' 303.

לקיים דברו״ — וואָס אין עבודה רוחנית י״ל אַז דאָס מיינט:

ווען איינער האָלט ניט אפילו ביי דער דרגא צו קענען דורכפירן דעם קנין „גוף לפירותיו״ — ער האָט ניט קיין שליטה אויפן „גוף״ פון זיינע מדות (אפילו ניט בשייכות „לפירותיו״), אַזוי אַז ער איז לכאורה ניט שייך צו „מקנה״ זיין „פירותיו״ (פעולותיו) שלא באו לעולם (ובמילא — ביי יעדער עשי׳ כו׳ דאַרף ער דורכגיין נאָך אַמאָל אַ מלחמה מיטן יצר אַז עס זאָל זיין אַן עשי׳ כרצון קונו) —

איז במה דברים אמורים, בשעת עס רעדט זיך וועגן קניית הדיוט, וואָס „אין אדם מצווה להקנות״, ד.ה. וועגן דברי הרשות של האדם; משא״כ ווען עס רעדט זיך וועגן „דין ההקדש״, קדושה־דיקע ענינים, החלטות טובות אין ענינים פון תורה ומצות (וואָס „הוא מצווה לקיים דבריו״) — איז אין הכי נמי אַז קיין „קנין״ טוט זיך ניט אויף בהחלטתו — בהחפצא (בהדבר שמחוץ לאדם), עס ווערט אַבער אויפגעטאָן אַ חיוב בהאדם — בהגברא (ובמילא אויך אַ סיוע ונתינת כח ועזר) לקיים דבריו.

און די הסברה אין דעם:

די[46] דברי הרשות של האדם זיינען בעיקרם פאַרבונדן מיט טבע (גופו ו)נפשו הבהמית, וועלכע איז צו זיי מתאווה מצד קיומו וחיותו[47], נאָר דער נפש האלקית קען פועל זיין אַז די מעשים זאָלן געטאָן ווערן „לשם שמים״[48]. אַבער אויך דערנאָך, פאַר־בלייבן זיי „מעשיך״[48] (של האדם), דברי הרשות (ד.ה. פעולות שמצד הגוף כו׳).

46) בהבא לקמן — ראה לקו״ש חט״ו ע׳ 6־245.

47) ראה תניא רפ״ז.

48) אבות פ״ב מי״ב.

דאָקעגן ענינים פון תומ״צ זיינען מלכתחילה פעולות שמצד הנשמה. דער יצה״ר פרואווט נאָר שטערן דעם אידן צו מקיים זיין די מצוה. און די עשיית המצוה קומט דורכדעם וואָס די נשמה איז כופה דעם יצר, ביז צו „תשש יצרו״[49], כדי זי (די נשמה) זאָל קענען מקיים זיין די מצוה[50].

און דאָס איז דער טעם החילוק פון „הדיוט״ און „הקדש״:

בשעת אַ איד נעמט אַן החלטות טובות בשייכות צו די דברי הרשות שלו („קניית הדיוט״), איז וויבאַלד אַז די ענינים זיינען בעיקרם פעולות פון גוף ונפש הבהמית — און דער אדם האָט נאָך ניט קיין שליטה אויפן „גוף״ פון זיין יצה״ר — האָט זיך דאָ ניט אויפגעטאָן קיין חיוב „ושעבוד״, ווייל ס׳איז אַ זאַך וואָס איז ניט בבעלותו[51];

משא״כ בעניני הקדש — תורה ומצות — וועלכע זיינען בעיקרם פעולות של הנשמה (מ׳דאַרף נאָר מבטל זיין דעם שטער פון יצר הרע) — איז די החלטה טובה גופא שמצד הנשמה שוין מחייב

49) ל׳ הרמב״ם הל׳ גירושין ספ״ב (בהשיעור דש״ק זה — תשמ״ו). ע״ש.

50) אלא מכיון שהנפה״א מתלבשת בנפה״ב, ועד „שבלעדו לא היתה נפה״א פועלת בגוף כלל״ (תניא פל״ה), לכן, ע״י עשיית התומ״צ דנפה״א מתבררים כחות של הגוף ונפה״ב.

51) דגם בדבר שבא לעולם, אם הוא „דבר שאין ברשותו של מקנה אינו נקנה והרי הוא כדבר שלא בא לעולם״ (רמב״ם הל׳ מכירה פכ״ב ה״ה).

ולהעיר מד״ה משביעין אותו להצ״צ (קיצורים והערות לתניא (ע׳ מח) ועוד — נעתק בליקוט פירושים כו׳ לתניא פ״א ע׳ יז ואילך) ד„איך מהני שבועה להנשמה על הגוף והיצה״ר שזהו דבר שאינו ברשותו כ״כ ולא בא לעולם עדיין״.

ומשעבד די נשמה[52] דורכצופירן די החלטה.

— אַ „הקנאה" בפועל (בהחפצא של העשי') קען ניט זיין, ווייל דער יצה"ר קען אין דעם שטערן ובמילא איז ניטאָ קיין וודאות אַז עס וועט קומען לידי פועל;

אָבער לגבי הנשמה, וויבאַלד אַז זי איז מוכן בטבעה[53] דורכצופירן די ענינים בפועל (היות אַז זיי זיינען אירע פעולות, ס'איז „ברשותה ובבעלותה") — איז חל אויף איר אַ חיוב ושעבוד לקיים דבריו (כאָטש ס'איז עדיין לא בא לעולם — חוץ הימנה),

און אַ ציווי און חיוב פון תורה איז אויך כולל אַ סיוע ועזר מלמעלה, אַז די נשמה זאָל קענען זיך מתגבר זיין אויף די מניעות שמצד הגוף כו' און דורכ־פירן איר החלטה במעשה בפועל[54].

ז. ויהי רצון, אַז דורך דעם עסק אין הלכות קנין, זאָל מען זוכה זיין בקרוב ממש צום קיום היעוד[55] „ביום ההוא יוסיף אד' גו' לקנות את שאר עמו גו'" — עס וועט מקויים ווערן דער „(עד[56] יעבור עמך ה') עד יעבור עם זו קנית"[55], דער אויבערשטער וועט קונה זיין „עמו" בשלימות[56],

און דורכדעם — אויך די אַנדערע „קנינים" וואָס „קנה הקב"ה בעולמו"[57], ביז צום קנין פון „בית המקדש קנין אחד"[57], דעם ביהמ"ק השלישי, שיבנה במהרה בימינו ממש.

(משיחות ש"פ ויחי תשמ"ו, אחש"פ תשכ"ב)

---

52) ראה סהמ"צ להצ"צ מצוה לדון במו"מ בסופה (לו, ב): משא"כ ישראל שהם חלק אלקה ממעל אלא שהגוף מסתיר כו'.

53) ראה רמב"ם הל' גירושין שם.

54) ראה סהמ"צ להצ"צ שם: מיד שנמשך כח ועוז מלמעלה להיות עוזרו . . בודאי יוגמר הקנין. ולהעיר מההמשך ברמב"ם כאן (בהלכה שלאח"ז — נעתק לעיל סעיף א) „והואיל והדבר כן אם צוה אדם . . לעניים . . זכו בהן העניים", שמפשטות הלשון משמע, שמכיון שנתחייב השכיב מרע לקיים נדרו — „זכו בהן העניים" (ולא רק שיש חיוב על היתומים ליתן להם). וראה נ"כ הרמב"ם שם. ואכ"מ.

55) ראה סידור ש' חג המצות בסופו, תו"ח שמות סד"ה תפול עליהם (הגדול — רצד, א ואילך) ועוד — ד„עם זו קנית" יהי' בההעברה (ועלי') הב' שיהי' לעת"ל.

56) משא"כ בהגאולה מגלות בבל כו' — ראה מפרשים לישע' שם.

57) אבות פ"ו, י'. וראה ד"ה חמשה קנינים (אוה"ת שבועות ע' קעז ואילך). וראה הנסמן בהערה 12. לקו"ש חל"ה ע' 39 ואילך.